

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ваня Атанасова Бойчева (Бирданова), д.м.

Катедра „Хигиена, медицинска екология, професионални заболявания и медицина на бедствените ситуации”

Факултет „Обществено здраве”, Медицински университет-Плевен

ОТНОСНО: публична защита на дисертационен труд за присъждането на образователна и научна степен „Доктор” на д-р Татяна Бойкова Матева, докторант в редовна форма на обучение в катедра „Хигиена и епидемиология”, Факултет „Обществено здравеопазване”, Медицински университет - Варна

Общо представяне на процедурата

Със Заповед № Р-109-169/ 25.03.2025 г. на Ректора на Медицински университет - Варна съм избрана за външен член на Научно жури във връзка със защита на дисертационен труд на тема: „Оценка на нивата на психоемоционално напрежение при ръководни кадри и възможности за контрол на стреса чрез активна физическа програма” относно придобиване на образователна и научна степен „Доктор” в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1 „Медицина”, докторска програма „Хигиена” (вкл. трудова, комунална, училищна, радиационна и др.) с автор д-р Татяна Бойкова Матева. Научен ръководител на дисертацията е проф. д-р Теодора Димитрова Димитрова, д.м.

Докторантът е представил всички необходими документи съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет – Варна.

Професионално развитие на кандидата

Татяна Бойкова Матева е родена във гр. Варна. Завършва IV езикова гимназия “Фр. Ж. Кюри” – Варна през 1986 г. Д-р Матева е възпитаник на МУ-Варна, където придобива диплома за магистър по медицина през 1992 г. . Започва професионалната си кариера като лекар-ординатор в Акушеро-гинекологичен кабинет, МБАЛ „Света Анна” през 1992 г. През периода 1994-1999 г. е завеждащ Здравна служба, Спешна медицинска помощ, село Китка, община Аврен, област Варна. От 2000 г. до момента, д-р Матева е Ръководител медицинско развитие при Боарон, България, а от 2006 г. и

понастоящем е лекар-ординатор в „СТМ към МЦ Младост Варна“. Има признати 2 медицински специалности - трудова медицина (2016 г.) и хранене и диететика (2020 г.)

Д-р Татяна Матева е член на Българското академично дружество по трудова медицина, Българското дружество по хранене и диететика и Българска медицинска хомеопатична организация. Д-р Матева е член на Управителния съвет на Националната асоциация по практическа диететика и интегративна медицина. Владее френски и руски език.

Актуалност на темата

Темата на дисертационния труд, посветена на стреса при ръководните кадри и ролята на физическата активност като средство за неговото управление и контрол, е изключително актуална в контекста на съвременното общество. В условията на йерархично организирани и високо натоварени работни среди, мениджърите са изложени на специфични стресови фактори като неясни отговорности и високи очаквания без достатъчна подкрепа. Това ги прави особено уязвими към хроничен стрес и свързаните с него негативни последици – бърнаут, психосоматични оплаквания и понижение на ефективността. На този фон, физическата активност се очертава като научно обоснован и социално значим механизъм за редуциране на стреса и подобряване на психоемоционалното здраве. Изследването на тази взаимовръзка има важно практическо приложение при формиране на политики за здравословна работна среда и организационно благополучие, което подчертава високата научна, социална и икономическа релевантност на настоящата дисертация.

Структура на дисертационния труд

Настоящата разработка е първа за България, относно разработването и прилагането на методика за индиректна комбинирана (самооценъчна, апаратна, лабораторна и буквено коректурна) оценка на нивата на стрес на работното място. Научната разработка на докторант Матева е структурирана съгласно възприетите стандарти за присъждане на научно-образователна степен „Доктор“ в професионално направление „Медицина“ и е представена в обем и структура съгласно националните академични изисквания. Дисертационният труд е представен на 128 стандартни страници и онагледен с 34 таблици, 27 фигури и 8 приложения. Библиографската справка включва 172 литературни източника, от които 170 на латиница и 2 на кирилица. Всички цитирани заглавия са свързани с проучвания проблем. Изложението

е ясно, структурата на дисертационния труд е правилно изградена, отделните раздели са добре балансирани.

Литературният обзор обхваща изчерпателно всички ключови аспекти на темата и последователно обосновава необходимостта от провеждане на настоящото научно изследване. Докторантката демонстрира задълбочено познаване и креативен подход при представянето на съвременните концепции относно физиологичните и патофизиологичните механизми на стреса, както и неговата обществена значимост. Специално внимание е отделено на стреса в професионалната среда. В две самостоятелни глави са анализирани благоприятните ефекти на физическата активност върху здравето и нейният потенциал като средство за контрол и управление на стреса. Направеният литературен обзор ясно свидетелства за високото ниво на осведоменост на докторантката по отношение на актуалната научна дискусия в проучваната област.

Целта на дисертацията е ясно определена: да се установи зависимостта между нивата на психоемоционално напрежение и физическата активност, представена чрез активна физическа програма при ръководни кадри.

Поставените 6 задачи са правилно формулирани и напълно отговарят на целта на научното изследване.

Проведено е моноцентрово проспективно проучване, разделено на 3 фази, обединени в един цикъл. За периода 2021-2023 г. са изследвани 153 лица, заемщи ръководни длъжностни позиции във гр. Варна и Варненска област. Методиката на проучването обединява комплекс от методи – документален, социологически – Four-Dimensional Symptom Questionnaire (4DSQ) за нива на стрес, количествени и трудово-физиологични методи (ЕКГ, време на реакция, буквено-коректурен тест), в т.ч. и други изследвания, количествени лабораторни методи (хормони на щитовидна жлеза), образна диагностика, статистически анализ и графичен метод. Всички използвани методи са описани подробно и тяхната адекватност за целите на проучването е научно аргументирана. Резултатите от научната разработка са компетентно обсъдени на база голям брой проучвания, коректно цитирани в библиографията на дисертацията. Логично са изведени 5 основни извода и направени 5 препоръки, които напълно приемам. Направените заключения и препоръки отговарят на поставените задачи и подчертават основните достижения на дисертационния труд. Едно от ключовите постижения на дисертацията е установяването на това, че активната физическа програма играе съществена роля за подобряване на времето за реакция след почивка и действа като положителен фактор за намаляване на общите нива на стрес. Нейното

прилагане се препоръчва за всички групи, като особено значение има за „ръководните кадри“, при които бързината на реакцията е от критично значение.

Приноси на дисертационния труд

Приносите в дисертационния труд са ясно формулирани и се основават на резултатите от проведеното изследване. Докторант Татяна Матева обосновава шест научни приноса, които напълно споделям и приемам. Особено внимание заслужават два от тях, които са с подчертано научно-методологичен характер – прецизното дефиниране на понятията „ръководни кадри“ и „активна физическа програма“ в контекста на изследванията, свързани със стреса на работното място. Съществен методологично-приложен принос представлява разработената комплексна методика за индиректна оценка на стреса, която комбинира самооценъчни, инструментални, лабораторни и буквено-коректурни измервания. Тази иновативна методика има потенциал да послужи като основа за бъдещи научни изследвания. Значим е и приносът, свързан с използването на апарата 5PB на © GETA Centrum s.r.o за оценка на времето на реакция, който е въведен като индиректен показател за нивата на стрес.

Публикации, свързани с дисертационния труд

Във връзка с дисертационния труд д-р Матева е представила 4 научни публикации и 5 участия в престижни национални конференции и симпозиуми. Всички представени публикации са свързани с темата на дисертационния труд.

Автореферат на дисертационния труд

Авторефератът на научната разработка напълно отговаря на изискванията и прецизно обобщава осъщественото от докторантката проучване.

В заключение, представената ми за становище дисертация на д-р Татяна Бойкова Матева съдържа научни и научно-приложни резултати, които имат съществен принос в науката и напълно покриват изискванията за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“.

На тези основания гласувам **положително** и предлагам на членовете на многоуважаемото Научно жури **да гласуват положително** за присъждането на образователна и научна степен „ДОКТОР“ на д-р Татяна Бойкова Матева по докторска програма „Хигиена“ (вкл. трудова, комунална, училищна, радиационна и др.).

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679

12.05.2025 г.

С уважение:

доц. д-р Ваня Бойчева (Бирданова), д.м.